

ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ PO SPINÁLNÍM TRAUMATU

Lia VAŠÍČKOVÁ

ParaCENTRUM Fenix Brno, liavasickova@tiscali.cz

Anotace: *ParaCENTRUM Fenix (PCF) Brno je nezisková organizace, která byla založena v roce 2004, aby zajišťovala služby pro lidi žijící po spinálním traumatu (ať již úrazovém nebo získaném neúrazovém poškození míchy) (Spinal Cord Injury-SCI). PCF zaměstnává více než 50% lidí s disabilitou. Podle zákona č.108/2006 Sb. má registrovány 4 služby a nabízí klientům odborné sociální poradenství, terénní aktivizační služby, osobní asistenci a sociální rehabilitaci. Současně od července roku 2013 získala statut nestátního zdravotnického zařízení a od roku 2013 je jediným vlastníkem sociální firmy PC Fenix s.r.o. Tato sociální firma byla založena, aby z ní plynoucí zisky napomohly financování aktivit ParaCENTRA Fenix a současně přinesla zaměstnání i lidem cílové skupiny.*

ParaCENTRUM Fenix je financováno z projektů, které jsou podávány na všech úrovních, od magistrátu statutárního města Brna až po Evropské sociální fondy.

Lidé žijící po spinálním traumatu mají obrovský potenciál k uplatnění na trhu práce, mnoho z nich nechce být pouze pobírateli sociálních dávek. Řada mezinárodních prací ukazuje význam práce pro člověka v jeho hodnocení kvality života – pracující lidé považují svůj život za kvalitnější, jsou spokojenější, mají dobrý pocit ze sociální komunikace a ze zapojení do života společnosti, oceňují více i sami sebe. Práci hodnotí jako vysoce pozitivní.

Dále byla opakovaně prokázána souvislost mezi vyšším finančním příjmem, který je dán zapojením na trhu práce, a délkou života po spinálním traumatu. Lidé, kteří nepracovali, se dožívali kratší dobu ve srovnání s těmi, kteří pracovali. Je otázkou, do jaké míry tato skutečnost byla ovlivněna komplikacemi zdravotního stavu.

Existují pozitivní a negativní aspekty, které se týkají uplatnění lidí po spinálním traumatu na trhu práce. Zásadním aspektem je kompenzovaný zdravotní stav, protože bolesti, spasticita, dekubity, urologické problémy a další zdravotní komplikace se velice negativně promítají do zájmu a možnosti se zapojit do pracovního procesu.

Dalším velice podstatným faktorem je příprava na budoucí profesi již v rámci rehabilitačního prvopobytu. Příprava myšlenková, tedy přijetí faktu, že jsem schopen i na vozíku pracovat, byť se zvýšeným vynaloženým úsilím, příprava rehabilitační – soběstačnost, sebeobsluha, nácvik dovedností, výběr kvalitního vozíku popř. i dalších pomůcek. Příprava sociální – zvážení možnosti práce u původního zaměstnavatele či nutnost hledání práce jinde.

S tím souvisí otázka případné rekvalifikace a u mladých jedinců samozřejmě dokončení vzdělání na nejvyšší možnou úroveň, které je daný člověk schopen. Velmi potřebné se ukazuje poradenství a pomoc při hledání zaměstnání pro člověka s disabilitou na straně jedné. Na straně druhé se poradenství osvědčuje i směrem k zaměstnavatelům, aby zaměstnavatel znal dobře potřeby konkrétního člověka a také způsob, jak je naplnit.

Dále je velmi důležitý timing. Čím déle člověk zůstane po vzniku lese míšni mimo pracovní provoz, tím hůře se zapojuje na trhu práce. Jedním z důvodů je, že se naučí žít s prostředky, které má k dispozici, a ztrácí zájem vynaložit zvýšené úsilí na to, aby mohl pracovat. Dalším faktorem je, že má obavy ze ztráty či snížení příspěvku na péči, pokud by pracoval. A u lidí, kteří pobírají rentu za odškodnění pracovního nebo silničního úrazu, hraje velkou úlohu typ práce a velikost výdělku. Snížení či ztráta renty by musela být vykompenzována podstatně vyšším výdělkem.

ParaCENTRUM Fenix v rámci svých aktivit realizuje tříletý mezinárodní projekt Výzev se nebojíme, který je podpořen ze sociálních fondů EU. Partnery projektu jsou organizace lidí po spinálním traumatu z Dánska, Nizozemska, Slovinska a Slovenska. Nefinančním partnerem je Konto Bariery.

Projekt, který má více klíčových aktivit, hledá odpovědi na to, jak pomoci lépe SCI klientům nalézt pracovní uplatnění. Navštívili jsme uvedené partnerské organizace a zjišťovali pracovní možnosti a podmínky u nich. Nutno konstatovat, že v České republice tyto podmínky nemáme vůbec nastaveny špatně. Pro příklad uvádíme některé z řady získaných informací.

V Dánsku nemají firmy se 25 a více zaměstnanci povinnost zaměstnat člověka s disabilitou na straně jedné. Na straně druhé v naší cílové skupině není automaticky přiznáván plný invalidní důchod z důvodu spinálního traumatu. Je určován zbylý potenciál člověka a na základě testování je rozhodnuto o tom, že může pracovat na chráněném pracovišti nebo na částečný pracovní úvazek a je definováno, kolik hodin může a musí pracovat.

Další velmi překvapující zjištění bylo, že paraplegik má limitovanou osobní asistenci na 15 hodin měsíčně. Všichni osobní asistenti, tedy i pokud to jsou rodinní příslušníci, jsou v zaměstnaneckém poměru, musí vyplňovat výkaz práce a jsou placeni podle odvedené práce.

Tento způsob odměňování osobních asistentů mají i ve Slovinsku. Ve Slovinsku je člověku, který pracuje, pozastaveno vyplácení invalidního důchodu a důchod mu je vyplácen, až když ukončí svoji pracovní činnost.

Na Slovensku a v Nizozemsku se k přiznávání kompenzačních příspěvků sčítají kompletně veškeré příjmy posuzované osoby a při překročení určité hranice jsou snižovány kompenzační příspěvky nebo, při vyšším příjmu, je jejich vyplácení zcela zastaveno.

ParaCENTRUM Fenix je od roku 2009 řádným členem European Spinal Cord Injury Federation a aktivně se účastní každoročních kongresů této federace. V letošním roce kongres ESCIF pořádá ParaCENTRUM Fenix ve dnech 20.-22. května v Brně a tématem je zaměstnávání lidí po spinálním traumatu.

Všechna přednesená sdělení budou k dispozici jednak na webu ESCIF (www.escif.org), na webu ParaCENTRA Fenix (www.pcfenix.cz) a také budou o kongresu publikovány články v tisku. Připravujeme on-line přenos z kongresu, webovský odkaz naleznete na stránkách ParaCENTRA Fenix. Přenos bude jak v originále v angličtině, tak bude možno přepnout i na české tlumočení.

Po skončení projektu bude ParaCENTRUM Fenix nadále nabízet pomoc a poradenství cílové skupině v hledání možností zapojení na trhu práce.